

**Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра менеджменту та адміністрування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**«Механізми виконання програм соціального захисту населення на місцевому
рівні»**

**(за матеріалами Управління соціального захисту населення Гайсинської
районної військової адміністрації)**

Здобувача вищої освіти
II курсу, групи ПУА-213(м),
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»
заочної форми навчання

Еріки
Поляк

Науковий керівник
канд. наук держ. упр., доцент

Ірина
Ніколіна

Гарант освітньої програми
канд. наук держ. упр., доцент

Ірина
Ніколіна

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	6
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ГАЙСИНСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ	18
2.1 Організаційно-правова, функціональна та фінансова характеристика діяльності Управління соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації	18
2.2 Аналіз механізмів виконання програм соціального захисту населення Управлінням соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації.....	25
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	34
3.1 Зарубіжний досвід функціонування механізмів виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні	34
3.2 Пропозиції щодо вдосконалення механізмів виконання програм соціального захисту населення в Управлінні соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації.....	41
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку суспільства важливим завданням є побудова демократичної країни. Всі трансформаційні процеси, посилення демократизації спрямовані на формування нового типу громадянського суспільства, яке значною мірою впливає на вирішення соціальних проблем.

Соціальне забезпечення є одним із ключових елементів економічного розвитку будь-якої країни світу. Саме тому при формуванні державної політики особливу увагу зосереджують саме на рівні та структурі соціального забезпечення. Варто відзначити, що структура соціального забезпечення в різних країнах відрізняється. Але ключовими елементами залишаються соціальне страхування, пенсійне забезпечення, допомога по тимчасовій непрацездатності та інші соціальні виплати та допомоги.

Поняттям соціального захисту цікавились багато науковців. Так, на нашу думку, особливу увагу привертають праці таких дослідників: Бондар М.І.[2], Даніліна М. [9], Ніколіна І.І. [24, 25], Новікова О. [26], Смирнова І.І., Лихошва О.Ю., Рак Н.В., Горієва Л.А. [38] та багато інших.

Метою дослідження стали аналіз і дослідження механізмів виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні та пошук шляхів удосконалення механізмів виконання програм соціального захисту населення за матеріалами діяльності Управління соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні *завдання*:

- розкрити теоретичні положення програм соціального захисту населення;
- проаналізувати механізми виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні;
- розглянути зарубіжний досвід функціонування механізмів виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні;

- запропонувати шляхи вдосконалення механізмів виконання програм соціального захисту населення в Управлінні соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації.

Об'єктом дослідження є система публічного управління.

Предметом дослідження є механізми виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні.

Гіпотеза дослідження. Очікується, що аналіз механізму виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні дозволить виявити потенціал та резерви з метою його вдосконалення.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у вирішенні важливого питання – комплексного вивчення механізмів виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні в Україні.

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що результати наукового дослідження дозволили запропонувати методи удосконалення механізмів виконання програм соціального захисту населення в Управлінні соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації.

Методи дослідження. У роботі використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання такі як: системний, якісного аналізу, соціологічний, метод порівняння та узагальнення. Системний метод дозволив структурувати програми соціального захисту населення на місцевому рівні; основні поняття і категорії наукового дослідження дозволяє виділити метод якісного аналізу; соціологічний метод дозволяє висвітлити роль механізмів виконання програм соціального захисту населення в механізмі держави; метод узагальнення застосовувався під час формулювання висновків.

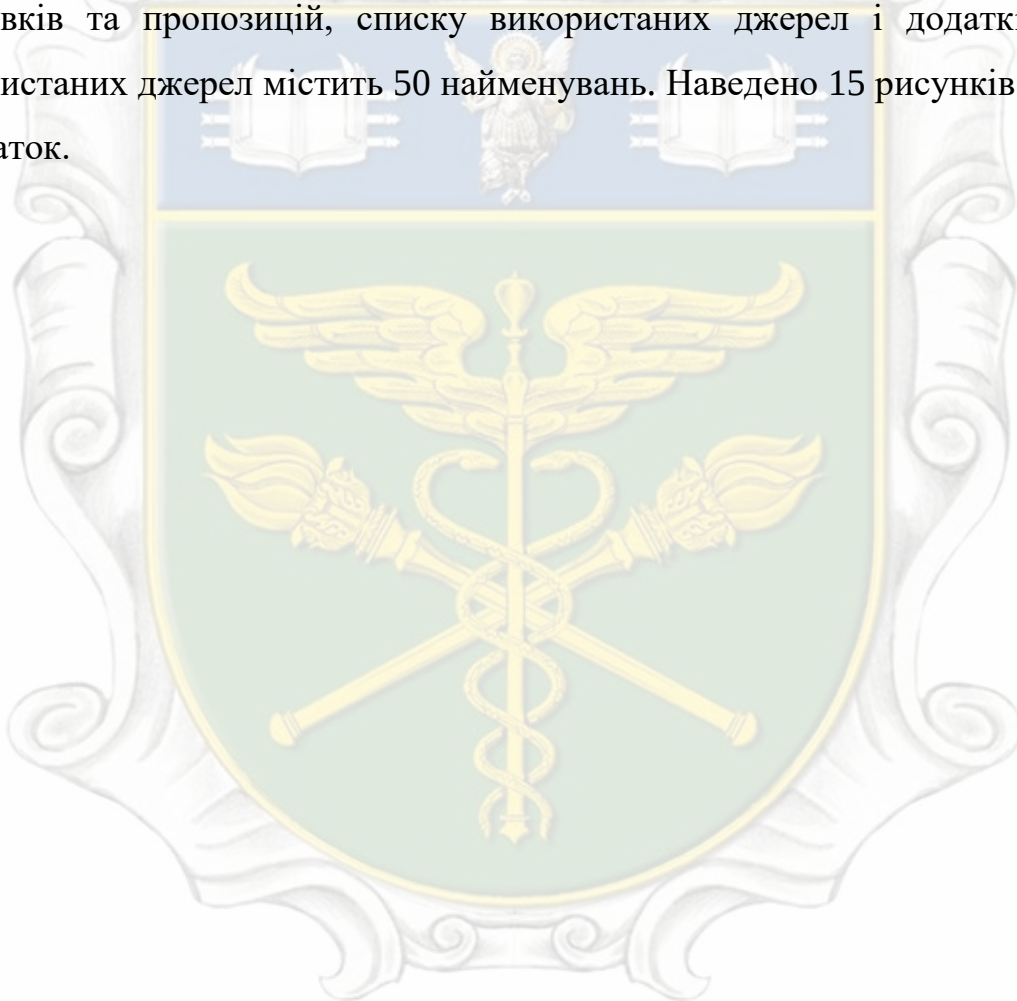
Окремі положення роботи *апробовано* на XII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ). та на X Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Менеджмент

XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ, 10 жовтня 2023 р.).

Результати дослідження оприлюднювались в публікаціях:

1. Поляк Е.А. Механізми виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. Вип. 167. С. 163-170.*
2. Поляк Е.А. Зарубіжний досвід функціонування механізмів виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні. *Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології: зб. матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Вінниця, 10 жовтня 2023 р. Вінниця, 2023.*

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел і додатків. Список використаних джерел містить 50 найменувань. Наведено 15 рисунків, 3 таблиці, 2 додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Одним з найважливіших трендів дійсності сучасного світу стало усвідомлення ролі соціальної сфери, зазначає Ніколіна І.І. Дослідниця наголошує, що можливість дати адекватну відповідь на виклики нового тисячоліття щодо людського капіталу як ніколи саме сьогодні залежать від стану соціальної сфери [24, с. 199].

Соціальний захист є суттєвим елементом функціонування будь-якої розвиненої країни та невід'ємною частиною національної політики, яка відповідає за добробут, розвиток і безпеку її громадян. Фактор ефективності, від якого залежить розвиток цивілізації будь-якого суспільства. Сутність, критерії та механізми досягнення високого рівня соціального захисту населення активно обговорюються в Україні та інших країнах світу протягом багатьох років. Деякі аспекти цього питання обговорюються науковою спільнотою, оскільки вони надзвичайно актуальні для всіх країн.

З'ясування природи соціального захисту та його місця в політиці соціальної держави набуває особливого значення в сучасній складній ситуації, оскільки соціальний захист є засобом підтримки стабільності та злагоди в перехідних суспільствах та інструментом впливу держави на життя людей.

Звернемо увагу, що до 1960-х років у вітчизняних наукових працях термін «соціальний захист» не використовувався, а офіційно використовувався термін «соціальне забезпечення».

Нині дослідженню проблем соціального захисту та соціального забезпечення присвячено праці науковців різних галузей наук та спеціальностей (табл. 1.1) [1].

Таблиця 1.1 - Результати контент-аналізу досліджень «соціального захисту»

Автор(и)	Напрацювання
1	2
Суханова А.В.	Соціальний захист – це стан гарантованої правової та інституціональної захищеності життєво важливих соціальних інтересів особи й суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз [2].
М. Даніліна	Соціальний захист – це система заходів правового, соціально-економічного та організаційного характеру, що гарантується і реалізовується державою для забезпечення гідного життя, тобто матеріальної забезпеченості на рівні стандартів сучасного розвитку суспільства і вільного розвитку людини [9].
О. Новікова	Соціальний захист обґрунтовує як процес соціальної безпеки населення [26].
І.І. Смирнова, О.Ю. Лихошва, Н.В. Рак, Л.А. Горієва	Соціальний захист визначають на основі таких складових; соціальне забезпечення, соціальне страхування, соціальна допомога [38].
С.О. Устинов	Соціальний захист – це діяльність соціально орієнтованої держави, яка здійснюється через комплекс організаційно-правових та соціально-економічних заходів, метою яких є: по-перше, створення для незапрацездатних належних умов для забезпечення своїх потреб; по-друге, гарантоване забезпечення громадянам, які потребують соціальної допомоги, рівня життя не нижче від прожиткового мінімуму [47].

Розглядаючи сутність соціального забезпечення в Україні, слід відзначити широкий спектр різних авторських підходів до його трактування.

Існуючі розбіжності в тлумаченні поняття соціального захисту, нечіткість у визначенні його мотивів, інструментів та суб'єктів здійснення цього захисту знижують ефективність державної соціальної політики, звужують об'єктну базу та розмивають рамки і межі надання адресної підтримки соціально незахищеним верствам населення [1].

На рисунку 1.1 показано складові системи соціального захисту населення.

Рисунок 1.1 – Складові системи соціального захисту населення

Кожна складова цієї системи має свій власний зміст. Під соціальним забезпеченням слід розуміти низку визначених державою грошових соціальних виплат, таких як допомога сім'ям з дітьми, допомога по тимчасовій непрацездатності та допомога по безробіттю.

Соціальна допомога призначена для громадян, що перебувають у складних життєвих обставинах. Вона включає допомогу інвалідам, ветеранам війни та малозабезпеченим сім'ям.

Не менш важливими є соціальні послуги, що надаються соціальними працівниками, діяльність яких регулюється відповідними положеннями Кабінету Міністрів України. Це такі як: психологічні, освітні, медичні, реабілітаційні та

інші заходи спрямовані на окремі соціальні групи, які перебувають у важких життєвих обставинах.

Ще одним елементом, є соціальні державні гарантії, які включають в себе право громадян на освіту та охорону здоров'я, вибір конкурентоспроможних професій на ринку праці, одноразові виплати при народженні дитини, мінімальну заробітну плату та пенсії, стипендії тощо [2].

Соціальний захист, на відміну від соціального забезпечення, передбачає гарантії щодо охорони праці, здоров'я, навколишнього природного середовища, оплати праці та інші заходи, необхідні для нормальної життєдіяльності людини й функціонування держави. Соціальне забезпечення порівняно із соціальним захистом є вузьчим поняттям і позначає практику виплати пенсій, соціальної допомоги, соціального догляду. Відповідно до міжнародних стандартів соціальне забезпечення включає також право на медичну допомогу, медичне страхування, державну підтримку сім'ї, материнства й дитинства, утримання і виховання за державні кошти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування [9].

Таким чином, аналізуючи теоретичний аспект соціального захисту, можна виділити наступні її ключові напрями (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Ключові напрями соціального захисту

Соціальний захист являє собою, з одного боку, функціональну систему, тобто систему напрямків, по яких вона здійснюється, а з іншого боку – інституціональну, тобто систему інститутів, що її забезпечують (державу, суд, профспілки й інші громадські організації) [46].

Також можна виділити елементи, які включає в себе соціальний захист (рис. 1.3).

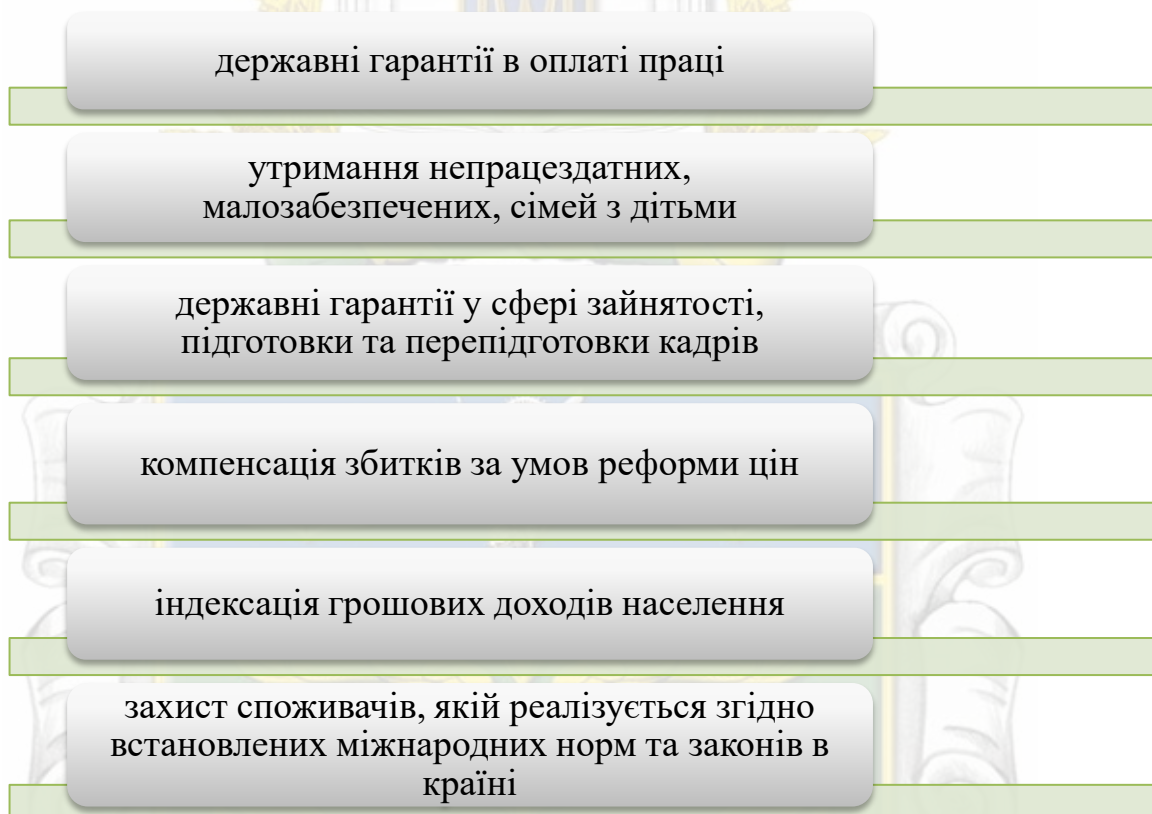

Рисунок 1.3 – Елементи соціального захисту

Вважається загальноприйнятим, що поширення терміна «соціальний захист» пов'язане з прийняттям Закону про соціальний захист (Social Security Act) 1935 р. у США. В буквальному перекладі термін “security” має декілька значень, основними з яких є «безпека», «охорона», «захист», «забезпечення», «гарантування». У перекладі з англійської мови слово “social” означає «суспільний», «соціальний». Однак є й інші точки зору щодо виникнення цього поняття. Як зазначає Гай Перрін, попри те, що цей термін уперше вжито у США, концепція системи соціального захисту сповна була втілена в новозеландському законодавстві 1938 року [45].

З 1991 р. Україна як незалежна держава починає формувати власну законодавчу базу соціального захисту. В цей період держава прагне захистити населення від бідності, тому ухвалює низку законів, які жодним чином не враховують економічні реалії та виглядають навіть більш щедрими, ніж ті, що існували раніше. Проте забезпечення їх виконання в умовах економічної кризи стає все більш проблематичним. Це стосується, зокрема, Законів України «Про пенсійне забезпечення», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (1993 р.), «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (1991 р.), законодавчого встановлення пільг за професійною ознакою працівникам окремих сфер, зокрема суддям, прокурорам, військовослужбовцям, народним депутатам (1991–1994 рр.) [45].

На сьогодні в Україні немає єдиного нормативного документу, який регулював би всі аспекти соціального захисту населення. Соціальне забезпечення розглядається як система державних заходів щодо надання матеріальної допомоги з метою компенсації, зниження або запобігання негативного впливу соціальних ризиків на осіб, які через незалежні від них життєві обставини не мають достатніх засобів до існування (рис. 1.4).

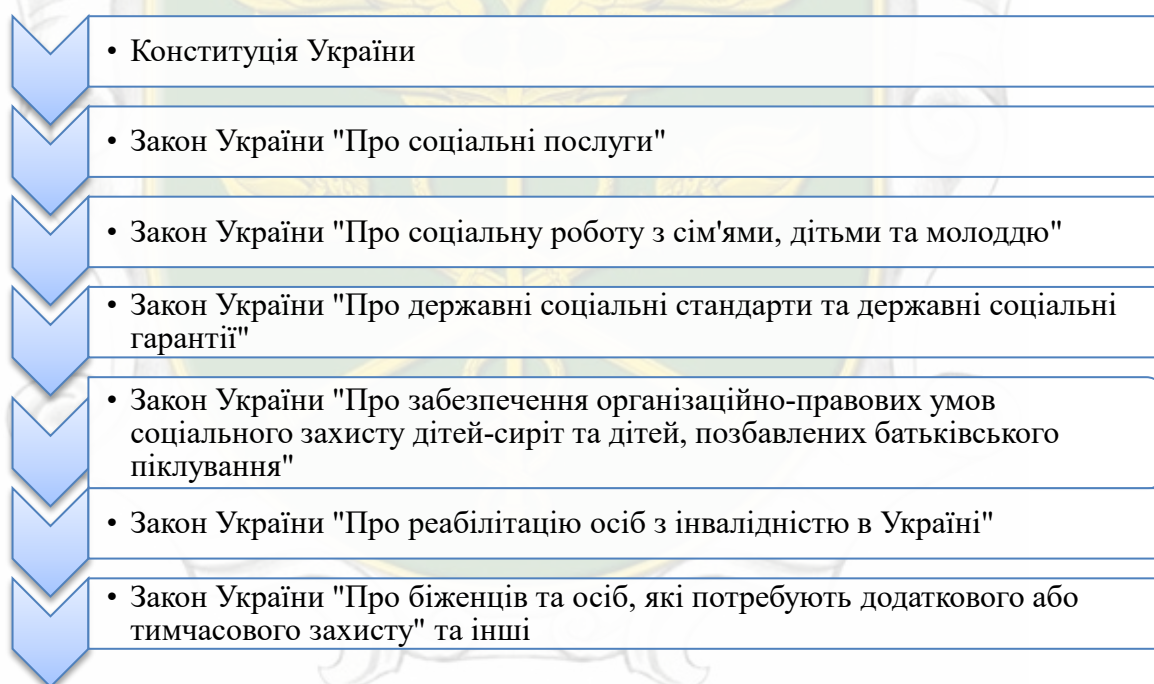

Рисунок 1.4 – Нормативно-правові акти у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей

Це форма вираження політики держави, спрямованої на матеріальне забезпечення окремих категорій громадян (за рахунок частини державного та місцевих бюджетів, фондів соціального страхування, позабюджетних фондів) [1].

Виходячи з цього, рекомендуємо дослідити вузьке та широке розуміння фінансового механізму системи соціального захисту населення. У широкому сенсі це сукупність автономних фінансових механізмів, які всебічно взаємодіють, доповнюють один одного та ефективно відіграють роль у соціальному страхуванні, соціальному забезпеченні, соціальних стандартах і гарантіях і мають на меті забезпечити сталий розвиток країни та відповідати основні життєві потреби людей. Потреби кожного громадянина не повинні бути нижчими за рівень прожиткового мінімуму. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення у вузькому розумінні – це комплекс спеціально сформульованих, законодавчо закріплених і визначених соціально-економічною політикою форм і методів, інструментів і важелів, який акумулює, перерозподіляє та певним чином використовує фінансові ресурси. Вона спрямована на забезпечення добробуту кожного члена суспільства та підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення – осіб з обмеженими фізичними і розумовими можливостями, безробітних, багатодітних родин, дітей-сиріт та ін.

Існує три основні форми соціального захисту через які реалізуються методи фінансового забезпечення, це такі як: соціальне страхування, соціальне забезпечення та соціальну допомогу.

Сам процес фінансового забезпечення можна умовно поділити на два етапи: 1) формування фінансових ресурсів; 2) використання фінансових ресурсів (рис. 1.5). Кожен етап має певний набір елементів.

Рисунок 1.5 – Етапи процесу фінансового забезпечення

Основним джерелом формування фондів соціального забезпечення є ВВП. У процесі розподілу та перерозподілу ВВП формуються первинні доходи та вторинні доходи економічних інститутів, частина яких реалізується шляхом сплати податків і соціальних внесків (обов'язкових чи добровільних).) має на меті формування централізованого та децентралізованого фонду фінансових ресурсів. Поділимо ці джерела на три основні категорії (рис. 1.6) [8].

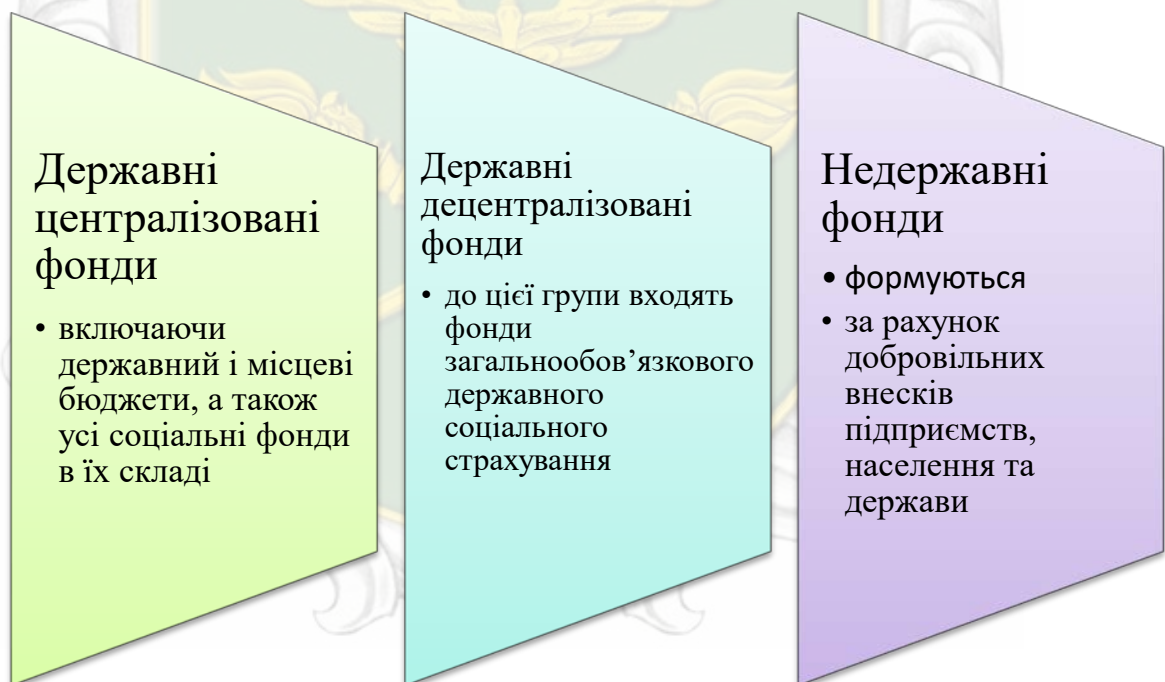

Рисунок 1.6 – Основні категорії джерел фондів соціального забезпечення

Однією з головних умов успішного функціонування системи соціального захисту є збалансування потреби у фінансових ресурсах з наявними доходами. Основні фактори, які впливають на потребу у фінансових ресурсах для соціального захисту населення, представлені у (рис. 1.7). Незважаючи на значну кількість чинників, які прямо чи опосередковано впливають на фінансове забезпечення, все-таки найбільший вплив на потребу у фінансових ресурсах має кількість та розмір соціальних трансфертів, які існують у системі соціального захисту.

Рисунок 1.7 – Основні чинники, які впливають на потребу у фінансових ресурсах для соціального захисту населення

Наскільки держава виконує свої соціальні функції, можна оцінити, досліджуючи динаміку загальних видатків на соціальне забезпечення в Україні за методологією Європейської інтегрованої статистичної системи соціального забезпечення (рис. 1.8). На малюнку. 1.8 наведено поточний розподіл видатків на соціальне страхування та соціальне страхування в Україні на 2023 рік.

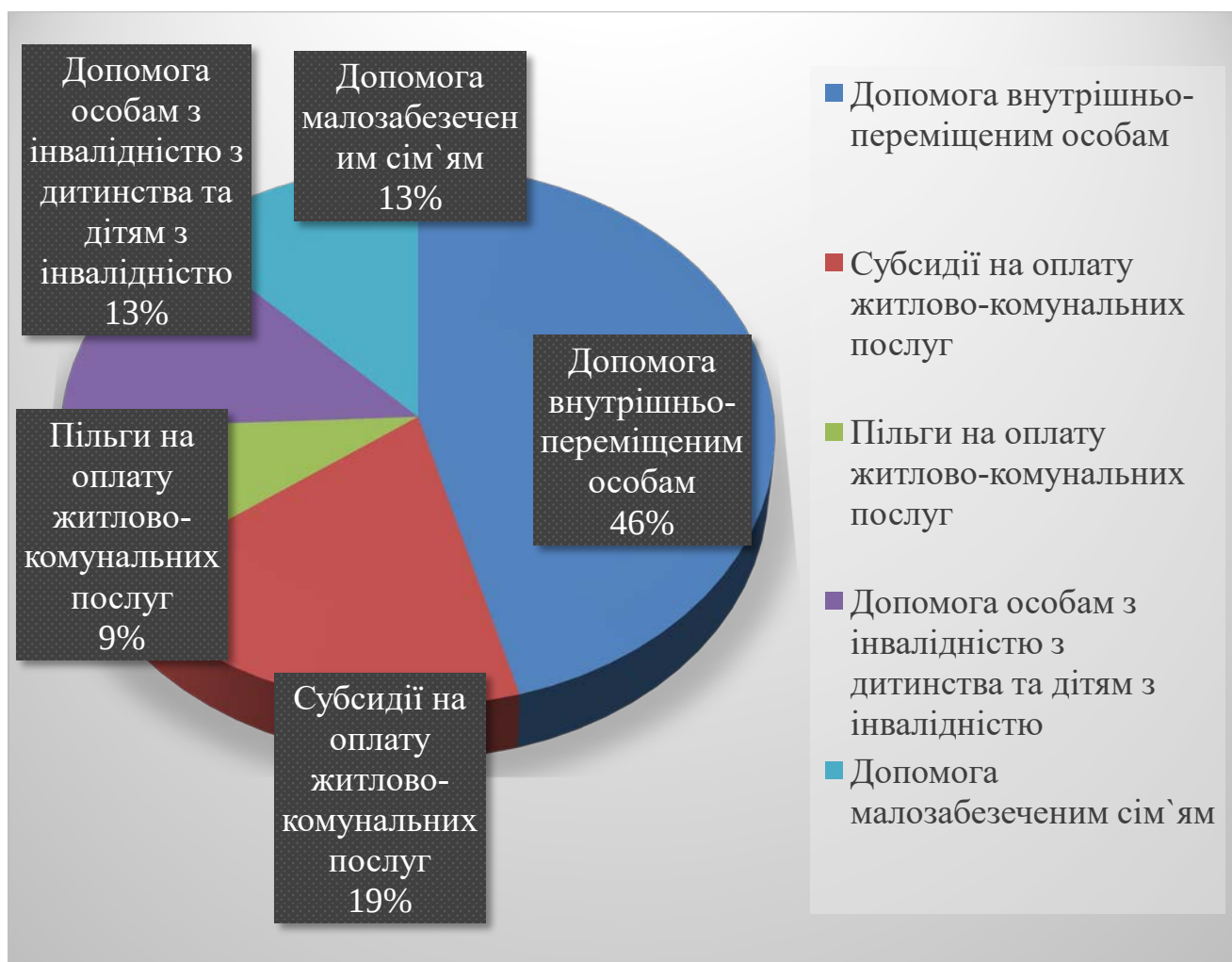

Рисунок 1.8 – Прогнозований розподіл видатків в Україні на соціальний захист та соціальне забезпечення на 2023

Загалом на надання соціальної допомоги населенню у 2023 році в державному бюджеті передбачено 163,1 млрд гривень, що на 12,4 млрд гривень більше порівняно з 2022 роком (150,7 млрд гривень) та на 51,8 млрд гривень порівняно з 2021 роком.

Найбільшою соціальною виплатою, запланованою на 2023 рік, є допомога внутрішньо переміщеним особам – 57,6 млрд грн (у 2022 році – 53,5 млрд грн, у 2021 році – 3 млрд грн). Очікується, що у 2023 році допомогу отримають 1,9 мільйона внутрішньо переміщених осіб. У 2023 році на виплату житлово-комунальних субсидій буде передбачено 24,4 млрд грн (у 2022 році – 20,2 млрд грн, у 2021 році – 33 млрд грн). Очікується, що 1,7 млн сімей отримають таку допомогу. На пільги на оплату житлово-комунальних послуг на 2023 рік передбачено 11,6 млрд грн для 1,5 млн сімей (2022 р. – 12,3 млрд грн, 2021 р. –

12,6 млрд грн). На допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю (0,5 млн осіб) у 2023 р. передбачено 16,8 млрд грн (2022 р. – 14,8 млрд грн, 2021 р. – 14 млрд грн). На допомогу 270 тис. малозабезпечених сімей у 2023 році передбачено 15,6 млрд грн (2022 р. – 13,9 млрд грн, 2021 р. – 12,6 млрд грн) [29].

Проте обсяг видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, що відображається у зведеному бюджеті, не розкриває реального обсягу всього бюджетного фінансування, яке спрямовується в Україні на сферу соціального захисту та соціального забезпечення. Це пояснюється тим, що, відповідно до діючої системи бухгалтерського обліку, деякі складники видатків на фінансування соціальних послуг, соціальних виплат та інших заходів соціального захисту включаються до інших видаткових статей бюджету, а саме: видатків на житлово-комунальне господарство, освіту, духовний і фізичний розвиток, охорону здоров'я, громадський порядок та оборону тощо [35].

Таким чином, соціальний захист – це багаторівнева система економічних, соціальних і правових відносин, яка використовується для управління соціальними ризиками в суспільстві з метою протидії їх несприятливим наслідкам і забезпечення належного рівня життя. Система соціального захисту поєднує в собі такі елементи: соціальне забезпечення, соціальну допомогу окремим категоріям населення, соціальне страхування.

В умовах економічної нестабільності та гострої нестачі коштів зросла кількість людей, які потребують державної допомоги, актуальною залишається проблема фінансування соціальної сфери, пропозиція щодо вирішення якої стоїть не лише від держави, а й для пересічних громадян і корпоративних структур.

Соціальний захист населення залишається конституційною прерогативою держави і здійснюється її відповідними соціальними інститутами шляхом використання загальнодержавних соціальних стандартів відповідно до законодавчих актів.

Змістом конституційного права людини і громадянина на соціальний захист є можливість гарантовано отримувати пенсії, інші соціальні виплати, соціальну допомогу за рахунок загальнообов'язкового державного страхування та бюджетних і інших джерел соціального забезпечення, користуватися мережею державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними та вимагати поновлення порушеного права і відшкодування збитків.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ГАЙСИНСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

2.1 Організаційно-правова, функціональна та фінансова характеристика діяльності Управління соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 17.07.2020 року №807- IX „Про утворення та ліквідацію районів” у 2020 році утворився Гайсинський район.

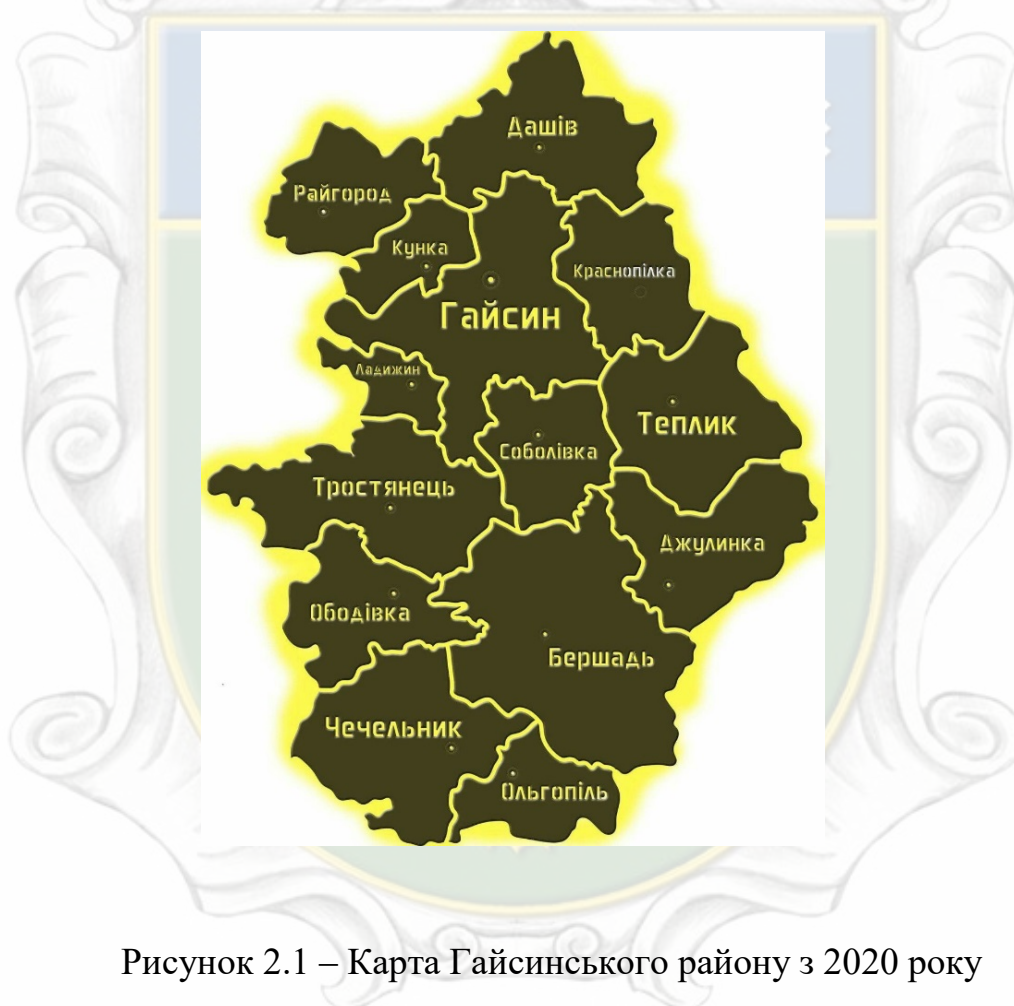

Рисунок 2.1 – Карта Гайсинського району з 2020 року

У склад увійшли території Гайсинської міської, Бершадської міської, Дашівської селищної, Ладжинської міської, Джулинської сільської,

Краснопільської сільської, Кунківської сільської, Ободівської сільської, Ольгопільської сільської, Соболівської сільської, Теплицької селищної, Райгородської сільської, Тростянецької селищної, Чечельницької селищної територіальних громад (рис. 2.1).

Площа Гайсинського району становить – 5674,2 кв. км., а чисельність населення на 01.08.2022 року становить – 234,6 тис. чол.

У районі промисловість представлена підприємствами, які: займаються виробництвом цукру – ТОВ «ПК «Зоря Поділля», спеціалізуються на виробництві молочної продукції – ТОВ «Гайсинський молокозавод», ТОВ «Авеста», ТОВ «Авеста А» (Гайсинська ТГ) – виробляють легкі металеві пакування та оцинкований посуд, на оптовій торгівлі зерном спеціалізується – ТОВ "ЦЕХАВЕ КОРМ ЛТД", ТОВ «Будматеріали» – займається виробництвом каменю бутового, щебня, виробництвом низьковольтної апаратури - ПрАТ «Бершадський електротехнічний завод», ПрАТ «Птахомбінат «Бершадський» – виробництвом та переробкою м'яса птиці, ТОВ «Аква солар інвест» (Бершадська ТГ) – ректифікацією та змішуванням спиртних напоїв, СТ «Надія» – виробництвом ковбасних виробів. Загалом Ладижинська ТЕС це найпотужніше підприємство, але Найбільший приріст промислового виробництва в місті Ладижині зафіксовано у філії «Внутрішньогосподарський комплекс по виробництву кормів» ТОВ «Вінницька птахофабрика» та філії «Переробний комплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика».

В місті Гайсин по вулиці 1 Травня, 40 знаходиться Гайсинська районна державна адміністрація. Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі Відповідно до статті 118 Конституції України здійснюють місцеві державні адміністрації. Місцева державна адміністрація є місцевим органом виконавчої влади згідно з частиною другою статті 1 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також входить до системи органів виконавчої влади.

В межах своїх повноважень Гайсинська районна державна адміністрація здійснює виконавчу владу на території Гайсинського району, а також реалізує

повноваження, делеговані їй Гайсинською районною радою. Розглянемо основні завдання РДА на рисунку 2.2.

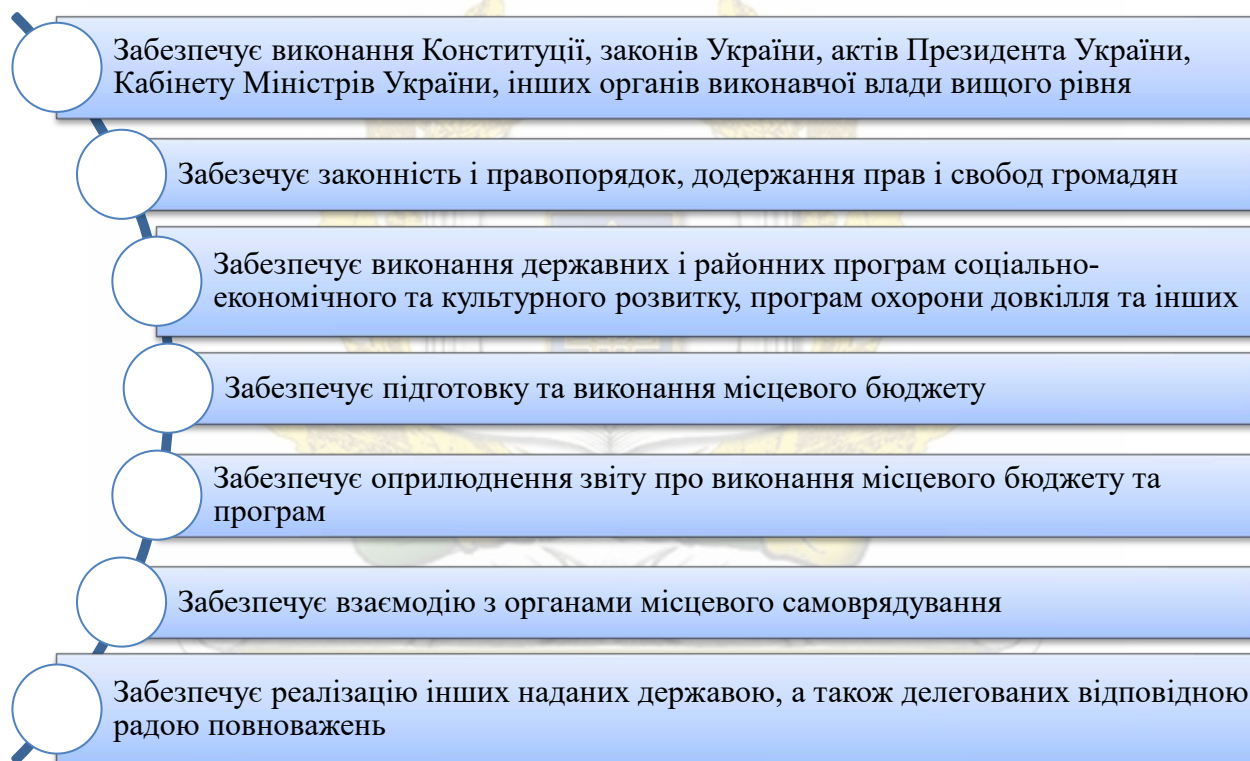

Рисунок 2.2 – Основні завдання РДА

В своїй діяльності місцева державна адміністрація керується Конституцією України, Законом України "Про місцеві державні адміністрації" та іншими законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, органів виконавчої влади вищого рівня.

Розглянемо також бюджет Гайсинської районної державної адміністрації. До районного бюджету станом на 30 вересня 2022 року на загальний фонд надійшли кошти в сумі 977,7 тис.грн. (без врахування міжбюджетних трансфертів), що становить 99,1% до уточненого плану на 9 місяців 2022 року. Можна також розглянути структура бюджету Гайсинського району на додатку Б. Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», процедуру закупівлі товарів та послуг здійснюють розпорядники бюджетних коштів, які фінансуються з районного бюджету. До того ж, процедура електронних закупівель товарів, робіт, послуг здійснюється головними розпорядниками коштів районного бюджету з застосуванням інформаційно-телекомунікаційної

системи «PROZORRO», відповідно до розпорядження голови Гайсинської районної державної адміністрації №86 від 05.05.2020 року .

В межах обсягу асигнувань, передбачених кошторисами та помісячними розписами, район контролює видатки на утримання бюджетних установ (районна рада). Як результат виконаної роботи, в районі відсутня прострочена кредиторська заборгованість як по виплаті заробітної плати, так і по інших захищених статтях.

В межах фонду заробітної плати, затвердженого у відповідних кошторисах керівники бюджетних установ (районна рада) утримують штатну чисельність. Випадків необґрунтованого збільшення кількості працівників в бюджетних установах немає. Бюджетні установи здійснюють видатки на утримання своїх закладів у межах асигнувань, передбачених кошторисами. Фінансові зобов'язання реєструються лише в межах бюджетних асигнувань. Питанням дотримання фінансово-бюджетної дисципліни бюджетними установами займається та розглядає комісія на засіданнях районної державної адміністрації.

Проаналізувавши сайт Районної державної адміністрації побудовано її структуру, яка наведена на рисунку 2.3. Відповідно стає зрозуміло, що Управління соціального захисту населення підпорядковане голові районної державної адміністрації, а також підзвітне і підконтрольне Департаменту соціальної та молодіжної політики Вінницької обласної державної адміністрації.

Рисунок 2.3 – Структура Районної державної адміністрації

Штатна чисельність управління складає 100 шт.одиниць, в т.ч. державних службовців 90 в 20 структурних підрозділах. З них 12 - віддалені структурні підрозділи в м.Бершаді, смт.Теплику, смт.Тростянці, смт.Чечельнику.

Управління соціального захисту населення у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства соціальної політики (далі Мінсоцполітики) та Департаменту соціальної та молодіжної політики Вінницької обласної державної адміністрації (далі Департамент), розпорядженнями голови облдержадміністрації та голови райдержадміністрації, рішеннями обласної та районної рад, а також положенням про управління.

Основними завданнями управління у межах реалізації державної соціальної політики в районі у сфері соціального захисту населення, є:

- 1) забезпечення реалізації державної політики у сфері соціально-трудових відносин, оплати і належних умов праці, зайнятості населення, у тому числі соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, і тих, які підлягають звільненню із Збройних Сил України та інших військових формувань;
- 2) забезпечення реалізації державної політики з питань соціального захисту населення, дітей, внутрішньо переміщених осіб, підтримки сім'ї, у тому числі сімей з дітьми, багатодітних, молодих сімей; запобігання насильству в сім'ї; забезпечення рівності прав чоловіків та жінок, протидії торгівлі людьми, виконання програм і заходів у цій сфері;
- 3) призначення та виплата соціальної допомоги, адресної грошової допомоги, компенсацій та інших соціальних виплат, установлених законодавством України, надання субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива та пільг з оплати житлово-комунальних послуг і послуг зв'язку;

- 4) організація надання соціальних послуг (соціального обслуговування), проведення соціальної роботи, у тому числі соціального супроводу сімей / осіб, шляхом розвитку спеціалізованих закладів, установ і служб та залучення недержавних організацій, які надають соціальні послуги; співпраця з територіальними громадами щодо розвитку соціальних послуг у громаді;
- 5) розроблення та організація виконання комплексних програм і заходів щодо поліпшення становища соціально вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб, сімей і громадян, які перебувають у складних життєвих обставинах, і всебічне сприяння в отриманні ними соціальних виплат і послуг за місцем проживання, перебування;
- 6) забезпечення соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, сприяння створенню умов для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до об'єктів соціальної інфраструктури;
- 7) забезпечення у межах повноважень контролю за діяльністю виконавчих органів місцевого самоврядування щодо опіки та піклування над повнолітніми недієздатними особами та особами, цивільна дієздатність яких обмежена;
- 8) реалізація державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, розроблення та виконання відповідних районних програм;
- 9) реалізація державної політики у сфері оздоровлення осіб з інвалідністю, громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, ветеранів війни (в тому числі учасників антитерористичної операції), осіб, на яких поширюється чинність законів України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” та „Про жертви нацистських переслідувань”;
- 10) нагляд за додержанням вимог законодавства під час призначення (перерахунку) та виплати пенсій відділом з питань перерахунків пенсій №4 управління застосування пенсійного законодавства Головного

управління Пенсійного фонду України у Вінницькій області;
проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи;

- 11) розроблення та організація виконання комплексних програм і заходів щодо забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків та жінок, протидії торгівлі людьми, запобігання насильству в сім'ї (дод. А).

Управління соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації (далі - управління) утворюється головою районної державної адміністрації, входить до складу Гайсинської районної державної адміністрації і в межах району забезпечує виконання покладених на нього завдань. Отже, оскільки Управління соціального захисту населення підпорядковується Гайсинській районній державній адміністрації, то всю інформацію щодо Управління слід розглядати на основі Гайсинської РДА.

Підсумовуючи можна зазначити, що розпорядники бюджетних коштів, які фінансуються з районного бюджету, здійснюють процедуру закупівлі товарів та послуг, відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі». Як наслідок проведеної роботи, є відсутність в районі простроченої кредиторської заборгованості не тільки по виплаті заробітної плати, а й по інших захищених статтях.

Загалом Управління соціального захисту населення у своїй діяльності керується Конституцією та законами України. Штатна чисельність управління складає 100 шт.одиниць. Основними завданнями управління є реалізація державної соціальної політики в районі у сфері соціального захисту населення.

2.2 Аналіз механізмів виконання програм соціального захисту населення Управлінням соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації

Станом на 1 жовтня 2022 року роботу управлінь соціального захисту населення, які надають адміністративні соціальні послуги мешканцям громад через програмний комплекс «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада», було організовано у 13-ти територіальних громадах, які прийняли документи від 15954 мешканців громад. Документи приймалися від мешканців та передавалися до бек-офісу УСЗН для призначення соціальної допомоги (житлових субсидій, пілыг та державних адресних допомог).

Щомісячні виплати всіх видів державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, сім'ям з дітьми, особам з інвалідністю з дитинства, дітям з інвалідністю та іншим вразливим верствам населення забезпечуються в повному обсязі та своєчасно.

Заходи у цьому напрямку та вдосконалення роботи з програмним забезпеченням «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада» дозволили надати соціальний захист та підвищити рівень надання соціальних послуг соціально вразливим верствам населення району.

Так, у січні-вересні 2022 року на підтримку вразливих верств населення через різні види соціальної допомоги та компенсаційних виплат було спрямовано 213 359 000 грн. Ці соціальні виплати отримали 14380 громадян (табл. 2.1).

До того ж, 406 сімей, в яких виховується 1100 дітей, отримали тимчасову грошову допомогу на суму 2200,1 тис.грн. для підготовки дітей з багатодітних малозабезпечених сімей до навчання у школі.

Одним з основних завдань є забезпечення соціального захисту населення шляхом надання житлової субсидії та управління цільовим використанням коштів, передбачених для надання субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, з метою покращення якості їх життя.

Таблиця 1.1 – Видатки Управління соціального захисту населення за 2022 рік

Вид соціальної допомоги	Кількість осіб, які отримали соціальну допомогу	Сума, яку виплачено, тис. грн
Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами	551	1361,3
Одноразова допомога при народженні дитини	4639	41018,2
Допомога на дітей одиноким матерям	526	7525,5
Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням	179	9594,53
Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям	179	9594,53
Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю	2832	50364,76
Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме	36	415,69
Державна соціальна допомога на дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та грошове забезпечення прийомних батьків за надання соціальних послуг цим дітям в прийомних сім'ях	15 та 16 дитячим будинкам	4767,0
Допомога при усиновленні	9	84,28
Щомісячна грошова допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу	536	10933
Допомога особам, які здійснюють догляд за особами з інвалідністю I групи та пристарілими за 80 років	814	207,1
Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію	1042	14803,1
Тимчасова державна соціальна допомога непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку	221	2528,3
Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях	1135	13444,13
Допомога на дітей, хворих на тяжкі перинатальні ураження	3	40,09
Надання послуг з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»	14	198,6

У січні-вересні 2022 року 23058 домогосподарств отримали житлову допомогу. З них 12691 домогосподарство отримало субсидію на оплату житлово-комунальних послуг та 10367 домогосподарств – субсидію на придбання твердого палива та скрапленого газу.

З початку року жителям району виплачено житлових субсидій на придбання житлово-комунальних послуг, твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу на загальну суму 172 438,9 тис. грн.

Станом на 1 жовтня 2022 року взято на облік 2400 учасників бойових дій, які перебували в зоні проведення антитерористичної операції/операції Об'єднаних сил, та 39 членів сімей загиблих учасників АТО/ООС. З метою всебічної підтримки учасникам АТО/ООС, сім'ям загиблих учасників АТО/ООС та ветеранам війни 100% надається пільга на оплату житлово-комунальних послуг.

Також, станом на 5 травня 6481 особа отримала щорічну разову грошову допомогу на загальну суму 9348,1 тис.грн. відповідно до постанови КМУ №325 від 08 квітня 2021 року «Деякі питання виплати разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань»

Також проводилася робота з надання послуг із соціальної та професійної адаптації учасників АТО/ООС. З початку року було укладено 32 договори на навчання з різними автошколами, що дало можливість учасникам АТО/ООС пройти курси водіння різних категорій. З початку року на ці цілі використано 1,95 млн грн з державного бюджету. 51 учасник антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки та оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, протягом січня - вересня 2022 року, забезпечений санаторно-курортним лікуванням за рахунок коштів державного бюджету за різними програмами.

Станом на 1 жовтня 2022 року 153 учасники АТО/ООС отримали тимчасову грошову допомогу з різних джерел фінансування на загальну суму 565,2 тис.грн, у тому числі 27 членів сімей загиблих учасників АТО/ООС на загальну суму 137 тис.грн.

У сфері сімейної політики пріоритетне значення надається відродженню сімейних традицій країни, підвищенню престижу української сім'ї, підтримці багатодітних сімей та підвищенню рівня обізнаності громадськості щодо проблем багатодітних сімей.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України та Указу Президента України “Про заходи щодо поліпшення становища багатодітних та малозабезпечених сімей”, проводиться робота щодо надання статусу багатодітної сім'ї сім'ям, які виховують трьох і більше дітей, з метою посилення соціального захисту багатодітних сімей, створення сприятливих умов для їх повноцінного розвитку, популяризації сімейних цінностей та надання всебічної підтримки таким сім'ям. Зокрема, цього року в районі 107 багатодітним сім'ям надано цей статус та видано посвідчення батькам 107 багатодітних сімей та дітям 390 багатодітних сімей.

Почесне звання України «Мати героїня», за поданням районної державної адміністрації у 2022 році, присвоєно 12 жінкам, які народили та виховали п'ятеро і більше дітей до восьмирічного віку.

Станом на 1 жовтня 2022 року 17 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа забезпечено житлом за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, наближених до сімейних форм виховання, та осіб з їх числа. У поточному році 151 дитина з Гайсинського району оздоровилася в дитячому оздоровчому таборі.

Щодо реалізації державної політики з питань соціального захисту дітей, подолання дитячої безпритульності і бездоглядності, запобігання сирітству, створення умов для всебічного розвитку та виховання дітей, покращення якості

життя дітей соціально вразливих груп в районі проводяться відповідні роботи. При районній державній адміністрації діє Комісія з питань захисту прав дитини: за дев'ять місяців 2022 року проведено десять засідань, на яких розглянуто 20 ключових питань, що стосуються соціального захисту дітей.

У районі вживаються відповідні заходи щодо належного управління ситуацією з влаштуванням та утриманням дітей в прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, сім'ях опікунів, піклувальників та в сім'ях, які опинилися в складних життєвих обставинах. Станом на 30 вересня 2022 року в громаді Гайсинського району на первинному обліку служб у справах дітей перебувало 295 дітей, які залишилися без піклування батьків: це 115 дітей-сиріт та 180 дітей, позбавлених батьківського піклування (без урахування служби у справах дітей Ладижинської міської ради, де на обліку в первинній службі перебуває 39 дітей вищезазначених категорій). В Гайсинському районі в продовж дев'яти місяців 2022 року 35 дітей набули статусу дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, з них:

- 27 дітей влаштовано під опіку піклування;
- 2 дітей тимчасово влаштовано в сім'ю родичів - планується на початку жовтня місяця влаштувати їх під опіку;
- 4 дітей перебуває в інтернатних закладах – проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота стосовно влаштування дітей в сімейні форми виховання;
- 2 дитини перебувають у КНП «Вінницький обласний спеціалізований будинок дитини з ураженням центральної нервової системи та порушенням психіки Вінницької обласної Ради».

На сьогодні в районі функціонує вісім ДБСТ, в яких виховується 48 дітей, та 17 прийомних сімей, в яких виховується 34 дитини (без урахування м.Ладижин). На території Ладижинської міської ради функціонують два ДБСТ, в яких виховується 10 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

За дотриманням прав та законних інтересів прийомних дітей, вихованців, ведеться посилений контроль, вживаються заходи забезпечення вимог

законодавства щодо обов'язковості соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу. У кожній громаді району, де функціонують прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу, функціонують центри соціальних служб та працюють фахівці із соціальної роботи, які здійснюють соціальний супровід таких сімей.

Постійно проводяться інформаційні кампанії з популяризації сімейних форм виховання, зокрема створення прийомних сімей та сімейних дитячих будинків сімейного типу для влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до сімейних форм виховання. З місцевим населенням проводиться профілактична та роз'яснювальна робота щодо розвитку сімейних форм виховання, зокрема шляхом розповсюдження буклетів на відповідну тематику. Інформація про пошук патронатних вихователів постійно розміщується на офіційних сторінках районної військової адміністрації, міських рад та служб у справах дітей, у мережі Facebook.

Щодо здійснення захисту майнових та житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, проведено аналіз. Здійснено інвентаризацію особових справ цих дітей та перевірено наявність документів, що підтверджують право власності/відсутність житла. Якщо дитина не має житла у власності, вона своєчасно береться на облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов, по досягненню 16-річного віку.

На обліку в місцевих службах у справах дітей Гайсинського району станом на 30 вересня 2022 року перебувало 158 дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах та 62 дитини, які постраждали внаслідок воєнних дій або збройного конфлікту (за винятком служби у справах дітей Ладижинської міської ради, в якій перебуває семеро дітей зазначених вище категорій). Співробітники державної адміністрації та служби у справах дітей району спільно з працівниками Національної поліції, відділу ювенальної превенції, відділу освіти та центру соціальних служб провели низку профілактичних заходів, орієнтованих на дітей середнього шкільного віку. Вони також провели 100 профілактичних розслідувань: «Діти вулиці», «Вокзал», «Неблагополучна

сім'я», «Урок», результатом яких п'ятеро дітей були вилучені з трьох сімей (3 – Теплицька, 1 – Чечельницька та 1- Бершадська), стосовно однієї сім'ї готується позовна заява до суду про позбавлення батьків батьківських прав відносно 3 вилучених дітей, 16 батьків були притягнуті до адміністративної відповідальності за неналежне виконання батьківських обов'язків, а 62 батьків були попереджені за неналежне виконання батьківських обов'язків.

Налагоджено співпрацю з територіальними громадами щодо соціального та правового захисту, соціалізації, реінтеграції та соціальної адаптації дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Були направлені листи до органів соціального захисту населення, керівників медичної та освітньої галузей, місцевих відділень поліції щодо своєчасного інформування центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді про сім'ї з дітьми, які опинилися в складних життєвих обставинах на підвідомчій території, з метою попередження раннього сирітства та покращення якості життя дітей соціально вразливих груп.

Відповідно до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» служба у справах дітей районної військової адміністрації займається моніторингом насильства над дітьми в сім'ї. За період з січня по вересень 2022 року служби виявили та взяли на облік чотирьох дітей, які постраждали від жорстокого поводження з ними (двоє в Теплицькій селищній раді та двоє в Чечельницькій селищній раді).

При всіх місцевих службах у справах дітей району діють комісії з питань захисту прав дитини, на засіданнях яких щомісяця вивчаються питання, пов'язані із захистом прав і законних інтересів дітей, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

З метою організації заходів соціального захисту дітей та координації діяльності щодо попередження алкогольної, тютюнової та наркозлочинності серед дітей Територіальна служба у справах дітей громади округу Гайсина надає методичні рекомендації щодо проведення інформаційних, просвітницьких заходів та роз'яснювально виховних заходів серед дітей. Крім того, було надано роздатковий матеріал: «Пам'ятка щодо шкідливих звичок», «Пам'ятка для

неповнолітніх «Не переступи межу. Відповідальність щодо вчинення правопорушень», пам'ятка «STOP Булінг».

Підсумовуючи можна зробити висновок, що механізми виконання програм соціального захисту населення залежать від конкретного управління соціального захисту населення. Програми соціального захисту населення включають такі складові, як:

1. Виплата пенсій та соціальних виплат: Управління соціального захисту населення відповідає за забезпечення своєчасної та правильної виплати пенсій та інших соціальних виплат, таких як допомога по безробіттю, матеріальна допомога сім'ям з дітьми та інші.

2. Соціальне обслуговування: Управління соціального захисту населення розробляє та виконує програми соціального обслуговування населення, включаючи послуги домашнього догляду, психологічну та педагогічну підтримку, соціальну реабілітацію та інші.

3. Соціальний захист дітей та сімей: Управління соціального захисту населення реалізує програми та проекти, спрямовані на захист прав дітей та підтримку сімей у складних життєвих ситуаціях. Це може включати допомогу сім'ям у забезпеченні основних потреб дітей, розвиток проектів у сфері освіти та культури для дітей та молоді, забезпечення доступу до медичних та соціальних послуг.

4. Професійна реабілітація та соціальна адаптація: Управління соціального захисту населення виконує програми з професійної реабілітації та соціальної адаптації осіб з обмеженими можливостями, осіб, які перебували у в'язниці, та інших вразливих груп населення. Це може включати психологічну та професійну підтримку, реабілітаційні послуги та навчання.

5. Координація та моніторинг: Управління соціального захисту населення забезпечує координацію та моніторинг реалізації програм соціального захисту населення. Вони встановлюють механізми контролю за виконанням програм, оцінюють їх ефективність та вносять пропозиції щодо покращення системи соціального захисту.

Отже, можемо спостерігати, що війна не вплинула на якість надання послуг, але вплинула на механізми виконання програм. Управління соціального захисту населення у Гайсинській районній державній адміністрації забезпечує механізми виконання програм з врахуванням особливостей території та потреб населення. Вони співпрацюють з іншими соціальними службами, органами влади та громадськими організаціями для забезпечення ефективного соціального захисту населення. Оскільки віднедавна в роботу запровадили нові програми, тому працівникам громад та соціального захисту довелося в деякому сенсі «здружитися». Доводиться працювати разом тому, що програми розраховані на спрощення процедур отримання деяких послуг для відповідних категорій населення. Загалом працівники відмінно впоралися з цим завданням і введення нового технічного рішення позитивно впливає на механізм виконання програми в цілому.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

3.1 Зарубіжний досвід функціонування механізмів виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні

Проблема соціального захисту населення є однією з найбільш досліджуваною в світі. Загальносвітові економічні кризи всіх років в значній мірі погіршують соціально-економічне становище суспільства, як в демографічному так і економічному аспектах. Адже досить швидкими темпами зростає чисельність громадян похилого віку та значно зменшується чисельність громадян працездатного віку [2].

У більшості країн з розвинутою ринковою економікою системи соціального захисту були сформовані наприкінці 19-го та на початку 20-го століть, а отже, вони мають значний досвід. Оскільки Україна планує повноправний вступ до Європейського Союзу (ЄС), доцільним і необхідним є вивчення особливостей соціального захисту в країнах ЄС. Тому розглянемо основні моделі соціального захисту, характерні для країн-членів ЄС (рис. 3.1) [33].

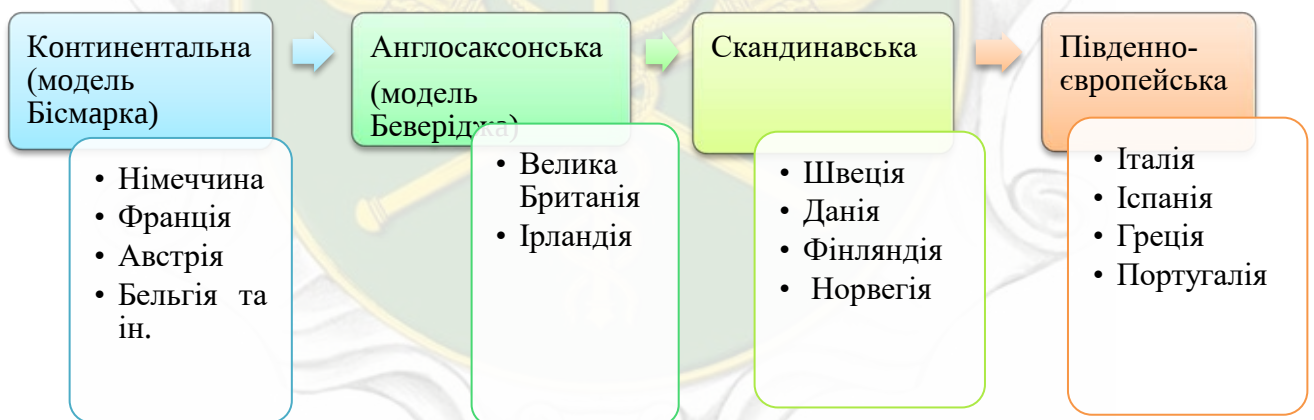

Рисунок 3.1 – Основні моделі соціального захисту

Та розглянемо головні особливості кожної моделі соціального захисту на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 – Головні ознаки моделей соціального захисту

Інтеграція нашої країни в ЄС вимагає покращення системи соціального забезпечення. На жаль, національна система соціального захисту вимагає покращення на всіх рівнях державного управління.

Аналізуючи системи соціального забезпечення європейських країн, стає зрозуміло, що позиція підвищення добробуту громадян стоїть на першому місці, будь то державний бюджет чи фінансові інвестиції недержавних установ. В таблиці 3.1 представлено аналіз особливостей формування та реалізації системи соціального захисту населення у зарубіжних країнах [2].

Таблиця 3.1 – Особливості формування та реалізації системи соціального захисту населення у зарубіжних країнах

Країна	Особливості соціального захисту
1	2
Німеччина	Система соціального захисту включає пенсійне страхування, страхування на випадок хвороби, довготривалого догляду та безробіття. Страхові внески розподіляються порівну між працівником і роботодавцем. Майже всі громадяни застраховані випадок хвороби: 88% - державним страхуванням і майже 12% - приватним медичним страхуванням [39].
Швеція	Соціальна політика приділяє особливу увагу розробці заходів, спрямованих на професійну підготовку та перепідготовку безробітних і створення нових робочих місць, переважно в державному секторі. Забезпечує доступ до інформації про вакансії [40].
Франція	Висока частка видатків на соціальні програми, вища за середній показник по ЄС, та створена велика кількість різних страхових фондів, що реалізують конкретні соціальні програми [36].
Великобританія	Доступність медичних послуг для всього населення. Людям похилого віку, інвалідам, людям з психічними розладами, сім'ям з дітьми гарантовано забезпечується догляд та увага [40].
Італія	Держава субсидує обмежену кількість "бідних", зменшує податковий і страховий тягар середнього класу, а вивільнені кошти спрямовує на страхування і недержавні соціальні послуги [40].
США	Система базується на принципі відокремлення соціального захисту від вільного ринку й обмеження захисту лише тих, хто не має інших доходів, крім соціальних виплат. Загалом при такій моделі забезпечується досить високий рівень і якість життя основної частини населення [7].

Однак на даному етапі частка ВВП, що виділяється на соціальні витрати, продовжує знижуватися в Європейському Союзі. Європейські країни значно відрізняються за кількістю соціальних видатків у відсотках до ВВП. Швеція, Франція, Данія та Австрія виділяють до третини свого ВВП на соціальні витрати, тоді як Ірландія, Словаччина та Чехія виділяють лише близько 16%. Одним з найважливіших питань, що виникають у зв'язку з фінансуванням програм соціального забезпечення, є вибір механізмів фінансування, які розподіляють ресурси на програми соціального забезпечення і забезпечують фінансовий баланс між доходами і видатками. На практиці існує два механізми фінансування програм соціального захисту: шляхом розподілу податків та страхові внески [18].

Основою для фінансування через оподаткування є особисті доходи, капітал, прибуток і споживання (наприклад, ПДВ). У цьому сенсі фінансування соціальних виплат частиною загального бюджетного процесу під контролем держави. Фінансування за рахунок податкових відрахувань зазвичай здійснюється з державного (Великобританія, Франція, Португалія, Ірландія), регіональних чи місцевих бюджетів (наприклад, Австрія, Швеція, Італія, Іспанія) або на змішаній основі. Єдиним винятком є Бельгія, де так звані благодійні спілки беруть участь у фінансуванні програм соціальної допомоги разом з державою [33].

Особливістю системи, що фінансується за рахунок внесків, є те, що фінансові ресурси, які використовуються для оплати соціальних виплат, збираються у вигляді внесків роботодавців і працівників, охоплених системою соціального забезпечення, а виплати, які отримує працівник, залежать від суми, сплаченої в систему. Внески відрізняються від податків тим, що вони підвищують рівень майбутніх соціальних виплат для працівників. Податки використовуються для загальних витрат уряду, а платежі працівника не впливають на рівень допомог, які він отримає. Держава може також інколи залучатися до фінансування програми, або відповідно до встановленої формули, або шляхом субсидування, наприклад, покриваючи дефіцит. Якщо джерелом коштів є внески роботодавця і працівника (тобто без фінансування за рахунок

податкових надходжень, програма називається самофінансованою. Внески можуть бути або однаковими для усіх, або залежати від доходів. Якщо вони утримуються з доходів, у багатьох випадках при визначенні застрахованого доходу використовуються максимальні та мінімальні розміри доходу. У більшості програм, що передбачають фінансування за рахунок внесків, облік сплачених внесків складає основу права для одержання допомог [18].

Британська система не передбачає існування цільових страхових внесків, призначених для утримання конкретних страхових програм: пенсійного, медичного страхування, пенсій по інвалідності тощо. Структура фінансування системи соціального захисту у Великій Британії визначається поділом цієї системи на дві частини: національну охорону здоров'я та національне соціальне страхування. В країні на освіту, охорону здоров'я та пенсії виділяють 2/3 соціального бюджету. Частину державних пенсій замінюють пенсії за місцем роботи. Соціальну допомогу населенню надають за рахунок розвинених систем страхування та при мінімальному втручанні держави.

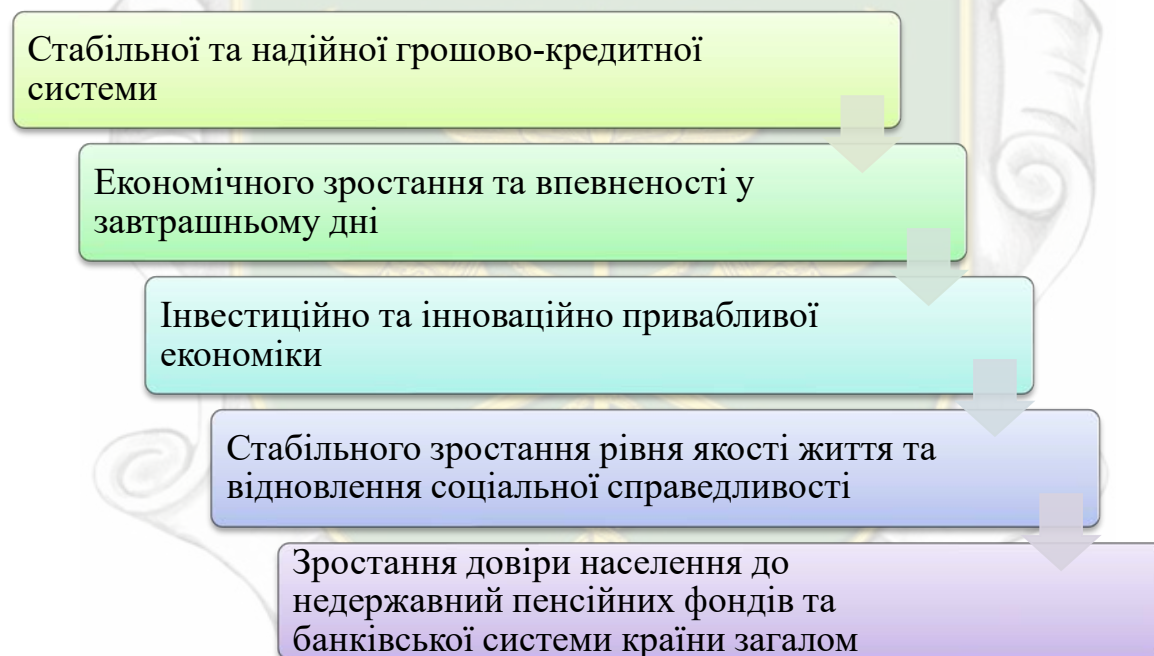

Рисунок 3.3 – Умови функціонування недержавної пенсії в Україні

Цікаво, що найбільшою популярністю користуються недержавні пенсії. Поки працівники працюють, частина їх доходів перераховується до недержавних

пенсійних фондів для формування майбутніх пенсій. Заощадження інвестуються в економіку країни та зростають доходи. Ця система дозволяє працівникам отримувати високі пенсії, розмір яких повністю визначається самим працівником. Така система працюватиме в Україні та приносить дохід громадянам лише за правильних умов (рис. 3.3) [33].

Система реформування вважається головною ознакою системи соціального забезпечення населення України. У сучасних економічних умовах вирішення проблеми передбачає створення надійної системи соціального захисту населення, метою якої є забезпечення потреб населення та захист населення від інфляційних коливань та зростання цін шляхом підвищення ролі праці. Активності та підвищення рівня доходів, особливо важливо забезпечити мінімальний рівень життя на всіх верстах населення, заробітна плата, індексована за мінімальним рівнем зростання. Тому, соціальна політика нашої держави має визначити для себе деякі цілі.

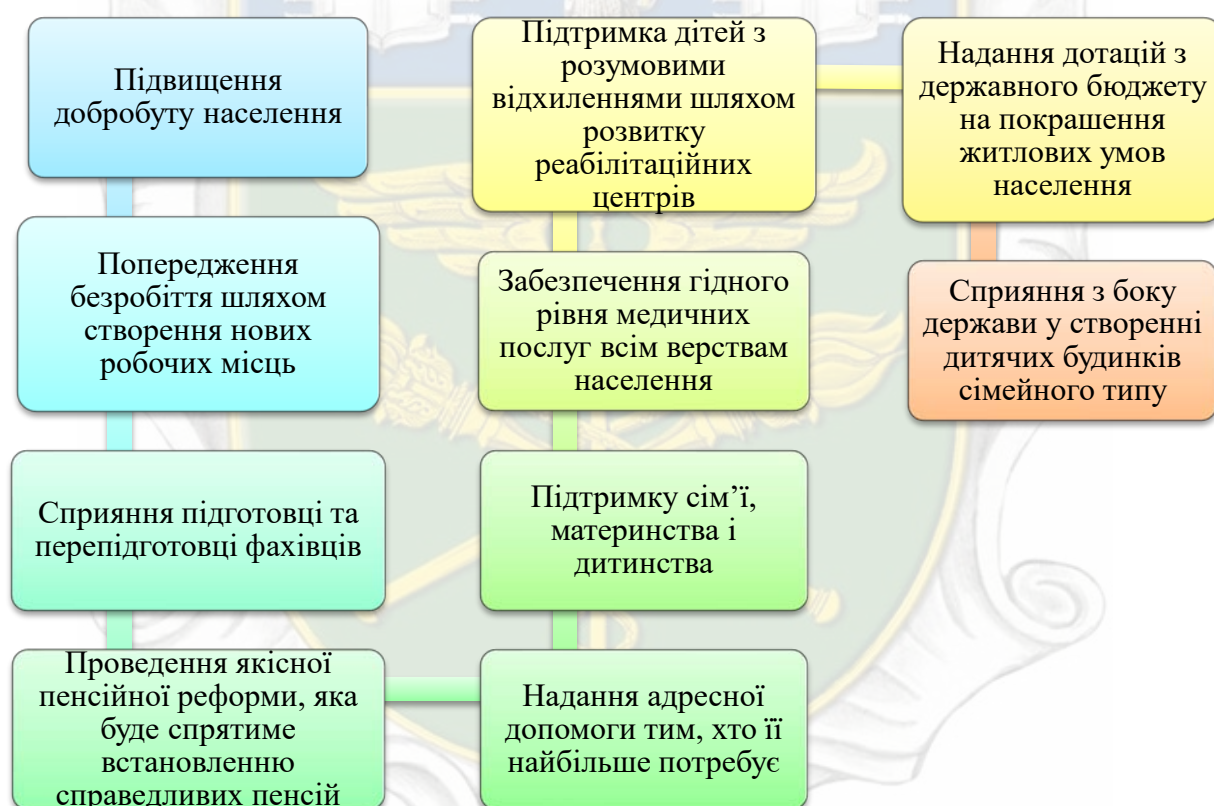

Рисунок 3.4 – Цілі соціальної політики

Отже, зарубіжний досвід функціонування механізмів виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні відрізняється в залежності від

країни та її системи соціального захисту. Однак, можна виділити кілька загальних принципів та рекомендацій, які є характерними для багатьох країн.

1. Децентралізація: В багатьох країнах, особливо децентралізованих, механізми виконання програм соціального захисту на місцевому рівні знаходяться під відповідальністю місцевих органів влади. Це дозволяє забезпечити більше врахування місцевих потреб та ресурсів.

2. Партнерство: Залучення різних зацікавлених сторін, таких як громадські організації, бізнес та інших робочих груп, може допомогти покращити ефективність і результативність програм соціального захисту на місцевому рівні. Це дозволяє забезпечити широкий спектр перспектив та ресурсів.

3. Моніторинг та оцінка: Ефективне виконання програм соціального захисту на місцевому рівні потребує систематичного моніторингу та оцінки. Це допомагає виявити проблеми та недоліки в реалізації програми, ідентифікувати успіхи та досягнення та забезпечити внесення відповідних коректив.

4. Прозорість та обліковість: Як правило, механізми виконання програм соціального захисту на місцевому рівні повинні бути прозорі, адже це сприяє довірі громади та контролю їх діяльності.

5. Соціальний діалог: Залучення представників цільової групи або їх представників до процесу прийняття рішень щодо виконання програм соціального захисту на місцевому рівні може сприяти більшому розумінню потреб та більшій підтримці з боку самої громади.

Зазначені принципи та рекомендації спрямовані на забезпечення ефективності та результативності програм соціального захисту населення на місцевому рівні. Однак, важливо зрозуміти, що кожна країна має свою унікальну систему соціального захисту, тому необхідно адаптувати зарубіжний досвід до власних потреб і можливостей.

3.2 Пропозиції щодо вдосконалення механізмів виконання програм соціального захисту населення в Управлінні соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації

Сьогодні система соціального захисту в Україні не пристосована до економічних змін. Варто зазначити, що існуюча система соціального забезпечення формувалася стихійно, більшість соціальних проєктів є неузгодженими та дублюючими, а фінансових ресурсів для забезпечення соціального забезпечення завжди недостатньо. Надмірне розширення сфери одержувачів соціальної допомоги зменшить ідею надання пільг тим, хто найбільше її потребує в суспільстві. Соціальна держава посилює соціальну несправедливість серед людей – найбільш знедолені отримують менше наявних благ, ніж багаті. Небідні люди часто мають практичну можливість скористатися своїми правами на соціальне забезпечення, тоді як щодо певних видів пільг (допомоги на лікування, міжміський транспорт тощо), тоді як найменш захищені групи майже повністю позбавлені своїх прав на пільги [40].

В умовах війни система соціального захисту виявилась перенасичена, коло отримувачів допомоги значно збільшилося в рази, що дає великий удар на працівників соціального захисту. Кількість працівників не збільшилась, а об'єм роботи зріс, такої як: прийом документів, призначення допомоги та попит на консультації. І це тільки робота безпосередньо з громадянами, хоча залишаються також організаційні питання, оскільки система й так була недосконалою.

Працівники морально та фізично виснажуються, що відображається на робочій атмосфері. Також свій вплив має заробітна плата, яка є дуже низькою, а саме мінімальною. Це зумовлює відтік кадрів там, де їх і так не вистачає. Молоді спеціалісти не хочуть йти на роботу, оскільки їх не приваблює перспектива мінімальної заробітної плати та і кар'єрний ріст не швидкий. Навіть спеціалісти з вислугою та рангом шукають кращі варіанти роботи. Тому дуже доречно було б, щоб держава звернула увагу на ці проблеми.

Перш за все що потрібно зробити, це збільшити розмір заробітної плати, щоб державні службовці мали достойну оплату праці, бо в теперішній час на цю суму важко забезпечити собі навіть первинні потреби, не говорячи вже про тих працівників, що приїжджають на роботу з прилеглих сіл. А вислугу, ранги та премії залишити як метод заохочення. В молодого спеціаліста ще немає цих надбавок і дослужитися до них займе чимало часу. Але якби заробітна плата була середньостатистичною, то така робота б приваблювала молодих перспективних спеціалістів після інституту та не втрачалися б досвідчені кадри, що вирішило б дану проблему.

Наступне, що потрібно робити – збільшити штат працівників або реально розподіляти робочі місця по відділках. Бо часто спостерігається така практика, що один відділ працює в комфортному режимі, в них вистачає часу перепочити, а інший не може підняти голови, тому треба раціонально розпоряджатися людським капіталом. Це звичайно залежить від керівника, тому організація праці також грає важливу роль. Мати лідерські навички, передбачати ситуацію на декілька кроків вперед, справедливо розподіляти навантаження – ці якості мають бути обов’язково притаманні керівнику, що й стане запорукою успіху організації. На спеціалістів зменшиться навантаження і вони зможуть виконати свою роботу швидше, а що головне – якісно.

Також можна розгрузити працівників й іншим способом. Держава вже працює над ним, але він недосконалий. На даний момент в систему соціального захисту активно впроваджують інноваційне програмне забезпечення, одне з них – «Соціальна громада». Ця платформа призначена для роботи працівників територіальних громад, щоб спростити отримання послуг громадянами. Відповідно до цієї програми людям більше не обов’язково їхати в районний центр в Управління соціального захисту, вони мають можливість подати документи в своїй територіальній громаді. В громаді проводять консультацію громадян, надають перелік документів, формують справу та завантажують її в програму. Після чого працівники управління перевіряють документи в «Соціальній громаді» і приймають рішення щодо призначення допомоги.

Сама проблема полягає в тому, що населення продовжує їхати в Управління соціального захисту для того, щоб подати документи. Працівники не можуть відмовити і надають відповідні послуги, як натомість могли б виконувати безпосередні обов'язки. Тому думаємо, що було б доречно на законодавчому рівні зазначити, що прийомом громадян та документів займаються саме територіальні громади, оскільки в деяких випадках громади самі направляють громадян в управління по тих чи інших причинах. Це б набагато спростило роботу державних службовців і надало б їм більше часу саме для призначення допомог.

Однією з проблем є також некомпетентність деяких працівників як і територіальних громад, так і соціального захисту, що також уповільнює механізми виконання соціальних програм і є однією з причин чому громади направляють людей в Управління соціального захисту. На нашу думку цю проблему можна вирішити доволі просто. Одним з варіантів є проведення різноманітних навчальних тренінгів, більшою мірою це стосується саме програмного забезпечення. На даний час такі тренінги та семінари вже проводяться, але вони неефективні. Оскільки спікери розповідають стару неактуальну інформацію, ці тренінги більше підходять тим працівникам, які тільки прийшли на роботу і ще не працювали з програмами, хоча й цього замало.

Перед працівниками все більше постає нових проблем програмного забезпечення, які вони ще не навчилися вирішувати і коли державні службовці задають питання спікерам на конференції, то ті не можуть дати відповідь, а отже, питання залишається не вирішене. Тому ці семінари є неефективними, бо працівники слухають ту інформацію, яку й так знали, а час витрачається марно. Звичайно соціальні працівники намагаються вирішити їх самостійно – методом спроб та помилок, також спілкуються з працівниками інших управлінь та передають вже набуті знання, але це займає чимало часу.

Набагато продуктивніше та ефективніше було, якби спікери у Вайбер групі проводили опитування, працівники наперед ставили запитання, писали проблемні моменти, а спеціалісти підготували відповідь і вже на конференції

відповідали. Запросили б розробника, який би й пояснив ці моменти, можливо навіть продемонстрував на живому прикладі в онлайн трансляції. Тоді б справи призначались набагато швидше.

Іншою проблемою чому громада направляє людей в Управління соціального захисту це поганий інтернет. Особливо часто така прикрість трапляється з селами, які знаходяться чимдалі від міста. Інтернет низької швидкості унеможлиблює роботу працівників. В час інноваційних технологій це досі залишається великою проблемою. Державі слід звернути на це увагу та забезпечувати проведення якісного швидкісного інтернету, щоб працівники підрозділів могли якісно та продуктивно надавати послуги..

Однією не менш важливою проблемою є помилки програмного забезпечення, адже час не стоїть на місці і робота державних структур стала просто неможливою без програм. Не так давно ввели в користування такі програми як: «Соціальна громада», «ІСОІ ВПО» та «ЄІССС: Єдиний соціальний реєстр». Ці програми як пришвидшують, так і уповільнюють роботу соціальних працівників.

В програмі «ІСОІ ВПО» ведеться облік внутрішньо переміщених осіб і однією і однією з проблем є те, що малолітніх дітей без ідифікаційного коду важко знайти. Програма не може відстежити по свідоцтву про народження чи перебуває ця дитина на обліку в іншому управлінні. А працівники не мають права вимагати код, тому утворюються так звані «двійники» – дві однакові справи, після чого утворюється переплата, оскільки управління, де дитина була зареєстрована до цього, вважає, що вона перебуває в них на обліку і виплачує їй допомогу на проживання, що на практиці виявляється помилкою та управління, де дитина тільки стає на облік виплачує кошти. Тому було б доречно внести зміну в програму, щоб вона відслідковувала дітей і по свідоцтву про народження.

Також було б досить доречно додати можливість пошуку людини по номеру довідки внутрішньо переміщеної особи, бо можливість знайти людину по фамілії, імені та коду є, а по номеру довідки ні. Хоча в деяких випадка

зазначається тільки номер довідки, тому це б спростило та покращило роботу державних службовців.

«ЄІССС: Єдиний соціальний реєстр» програма для призначення допомоги в якій на даний час найбільше проблем. Одна з найбільш розповсюджених – це проблемним є нарахувати допомогу матері з дітьми, бо знову ж свідоцтво про народження часто не проходить ідентифікацію, на даному етапі досить важко зрозуміти чи проблема в цій програмі, чи в реєстрах РАГС, але вона потребує уваги розробників.

Один з відомих додатків сьогодення ДІЯ – який покликаний допомагати працівникам соціального захисту також став проблемою. Досить часто, коли користувачі намагаються стати на облік самостійно та отримати довідку онлайн через портал ДІЯ, така довідка стає недійсною, бо зазвичай портал не вимагає всіх паспортних даних чи зазначає невірну адресу, після чого онлайн заявка на допомогу внутрішньо переміщеним особам на проживання не проходить, «ЄІССС: Єдиний соціальний реєстр» відмовляє автоматично в зв'язку з недостовірними даними. Тому досить важливо ввести зміни роботу порталу, оскільки користувачі вважають, що зробили все від них залежне і чекають на допомогу, а насправді втрачають час тому, що коли вони звернуться в Управління соціального захисту, то допомога буде призначається з дати подання заяви.

І останнє, що хотілося б відзначити, то це байдуже ставлення деяких працівників до відвідувачів. Зазвичай отримувачі допомог не знають чи не розуміють, що подання заяви на довідку ВПО і подання заяви на допомогу ВПО – це не одне й те ж, якщо подати заяву тільки на довідку, то допомога автоматично не призначається. Тому важливо інформувати громадян про це, щоб уникнути проблем в подальшому.

Отже, ми бачимо, що держава всіма силами намагається забезпечити швидке виконання програм соціального захисту населення, хоча на даному етапі воно не зовсім якісне. Потрібно звертати увагу і на працівників соціального захисту, а не тільки на отримувачів допомоги. Забезпечити їхні потреби і

нормальне життя, тоді робота буде виконуватися набагато якісніше, це що стосується людського фактору.

Задум програмного забезпечення досить перспективний, але потрібно довести програми до досконалості, адже зараз програми часто оновлюються, що уповільнює роботу працівників, хоча зміни мінімальні. Потрібно ще багато працювати над їхньою ефективністю і можливо згодом програмне забезпечення буде на висоті.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, соціальний захист – це багаторівнева система економічних, соціальних і правових відносин, яка використовується для управління соціальними ризиками в суспільстві з метою протидії їх несприятливим наслідкам і забезпечення належного рівня життя. Система соціального захисту поєднує в собі такі елементи: соціальне забезпечення, соціальну допомогу окремим категоріям населення, соціальне страхування.

В умовах економічної нестабільності та гострої нестачі коштів зросла кількість людей, які потребують державної допомоги, актуальною залишається проблема фінансування соціальної сфери, пропозиція щодо вирішення якої стоїть не лише від держави, а й для пересічних громадян і корпоративних структур.

Соціальний захист населення залишається конституційною прерогативою держави і здійснюється її відповідними соціальними інститутами шляхом використання загальнодержавних соціальних стандартів відповідно до законодавчих актів.

Змістом конституційного права людини і громадянина на соціальний захист є можливість гарантовано отримувати пенсії, інші соціальні виплати, соціальну допомогу за рахунок загальнообов'язкового державного страхування та бюджетних і інших джерел соціального забезпечення, користуватися мережею державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними та вимагати поновлення порушеного права і відшкодування збитків.

Управління соціального захисту населення Гайсинської районної державної адміністрації (далі - управління) утворюється головою районної державної адміністрації, входить до складу Гайсинської районної державної адміністрації і в межах району забезпечує виконання покладених на нього завдань. Отже, оскільки Управління соціального захисту населення

підпорядковується Гайсинській районній державній адміністрації, то всю інформацію щодо Управління слід розглядати на основі Гайсинської РДА.

Підсумовуючи можна зазначити, що розпорядники бюджетних коштів, які фінансуються з районного бюджету, здійснюють процедуру закупівлі товарів та послуг, відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі». Як наслідок проведеної роботи, є відсутність в районі простроченої кредиторської заборгованості не тільки по виплаті заробітної плати, а й по інших захищених статтях.

Загалом Управління соціального захисту населення у своїй діяльності керується Конституцією та законами України. Штатна чисельність управління складає 100 шт. одиниць. Основними завданнями управління є реалізація державної соціальної політики в районі у сфері соціального захисту населення.

Підсумовуючи можна зробити висновок, що механізми виконання програм соціального захисту населення залежать від конкретного управління соціального захисту населення. Програми соціального захисту населення включають такі складові, як:

1. Виплата пенсій та соціальних виплат;
2. Соціальне обслуговування;
3. Соціальний захист дітей та сімей;
4. Професійна реабілітація та соціальна адаптація;
5. Координація та моніторинг.

Отже, можемо спостерігати, що війна не вплинула на якість надання послуг, але вплинула на механізми виконання програм. Управління соціального захисту населення у Гайсинській районній державній адміністрації забезпечує механізми виконання програм з врахуванням особливостей території та потреб населення. Вони співпрацюють з іншими соціальними службами, органами влади та громадськими організаціями для забезпечення ефективного соціального захисту населення. Оскільки віднедавна в роботу запровадили нові програми, тому працівникам громад та соціального захисту довелося в деякому сенсі «здружитися». Доводиться працювати разом тому, що програми розраховані на

спрощення процедур отримання деяких послуг для відповідних категорій населення. Загалом працівники відмінно впоралися з цим завданням і введення нового технічного рішення позитивно впливає на механізм виконання програми в цілому.

Отже, зарубіжний досвід функціонування механізмів виконання програм соціального захисту населення на місцевому рівні відрізняється в залежності від країни та її системи соціального захисту. Однак, можна виділити кілька загальних принципів та рекомендацій, які є характерними для багатьох країн.

1. Децентралізація: В багатьох країнах, особливо децентралізованих, механізми виконання програм соціального захисту на місцевому рівні знаходяться під відповідальністю місцевих органів влади. Це дозволяє забезпечити більше врахування місцевих потреб та ресурсів.

2. Партнерство: Залучення різних зацікавлених сторін, таких як громадські організації, бізнес та інших робочих груп, може допомогти покращити ефективність і результативність програм соціального захисту на місцевому рівні. Це дозволяє забезпечити широкий спектр перспектив та ресурсів.

3. Моніторинг та оцінка: Ефективне виконання програм соціального захисту на місцевому рівні потребує систематичного моніторингу та оцінки. Це допомагає виявити проблеми та недоліки в реалізації програми, ідентифікувати успіхи та недосягнення та забезпечити внесення відповідних коректив.

4. Прозорість та обліковість: Як правило, механізми виконання програм соціального захисту на місцевому рівні повинні бути прозорі, адже це сприяє довірі громади та контролю їх діяльності.

5. Соціальний діалог: Залучення представників цільової групи або їх представників до процесу прийняття рішень щодо виконання програм соціального захисту на місцевому рівні може сприяти більшому розумінню потреб та більшій підтримці з боку самої громади.

Зазначені принципи та рекомендації спрямовані на забезпечення ефективності та результативності програм соціального захисту населення на місцевому рівні. Однак, важливо зрозуміти, що кожна країна має свою унікальну

систему соціального захисту, тому необхідно адаптувати зарубіжний досвід до власних потреб і можливостей.

Отже, ми бачимо, що держава всіма силами намагається забезпечити швидке виконання програм соціального захисту населення, хоча на даному етапі воно не зовсім якісне. Потрібно звертати увагу і на працівників соціального захисту, а не тільки на отримувачів допомоги. Забезпечити їхні потреби і нормальне життя, тоді робота буде виконуватися набагато якісніше, це що стосується людського фактору.

Задум програмного забезпечення досить перспективний, але потрібно довести програми до досконалості, адже зараз програми часто оновлюються, що уповільнює роботу працівників, хоча зміни мінімальні. Потрібно ще багато працювати над їхньою ефективністю і можливо згодом програмне забезпечення буде на висоті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білюга А. Поняття "соціальна гарантія" у контексті сучасної фінансової науки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1623/1560>.
2. Бондар М. Соціальне забезпечення та соціальний захист в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/976/934>.
3. Бондар М., Чемодурова Є. Соціальне забезпечення в територіальних громадах. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/916/878>.
4. Бражко О. В. Модернізація національної системи України соціального захисту населення в період воєнного стану. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 31. С. 31–34. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/31-2022/5.pdf>.
5. Бражко О. В. Особливості формування державних підходів до розвитку системи соціального захисту населення в Україні. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 27. С. 35–39. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/27-2022/6.pdf>.
6. Вітер В. Міжнародний досвід соціального захисту населення в умовах глобалізації та COVID-19. *Україна: аспекти праці*. 2021. № 4. С. 44–52.
7. Давидюк О.О. Світовий досвід фінансування соціальних виплат. URL: <http://www.cpsr.org.ua>.
8. Данилюк О. І. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/52.pdf
9. Даніліна М. Конституція України та соціальний захист населення. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом : матеріали III Міжнар.*

наук.-практ. конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ, 2020. С. 25–29. URL: <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8>

10. Дослідження оптимальної системи соціального страхування: міжнародна практика. *Вісник Пенсійного фонду України*. 2022. № 9. С. 23–25.

11. Дубич К. В. Історія і теорія соціального забезпечення в Україні та за кордоном : навч. посіб. Т.1. Львів : Магнолія 2006, 2021. 272 с.

12. Дубич К. В. Практика соціального забезпечення конкретних категорій населення : навч. посіб. Т.2. Львів : Магнолія 2006, 2019. 434 с.

13. Зозуля І. Поняття "соціальний захист" в контексті наукових досліджень. *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. Т. 3. № 84. С. 24–29. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/246230>.

14. Іваненко О. Соціальний захист в Україні: проблеми, загрози, виклики. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2019. № 4. С. 61–89.

15. Іванова А. Особливості забезпечення соціального захисту в умовах децентралізації бюджетних повноважень. *Світ фінансів*. 2021. № 1. С. 38–47.

16. Ільєнко Н., Спасенко Ю. Підвищення рівня добробуту населення та ефективності системи соціального захисту як пріоритетні напрями соціально-економічної політики держави. *Україна: аспекти праці*. 2021. № 4. С. 15–19.

17. Козьменко С., Качула С. Соціальні програми як інструмент бюджетної політики людського розвитку та оцінка їх ефективності. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 4. С. 74–87. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/228147>.

18. Лисенко О. С. Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення: планування та виконання. *Західноукраїнський національний університет. Кваліфікаційна робота*. 2020. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40512/3/%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

19. Лисяк Л., Зюзін В. Концептуальні засади фінансового забезпечення реалізації державних соціальних програм в Україні. *Проблеми і перспективи*

економіки та управління. 2020. № 4. С. 88–102. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/228163>.

20. Лубкей Н. П., Крамарчук С. П. Формування ефективного фінансового механізму соціального захисту населення. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 36. С. 327–332. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/36_2019_ukr/53.pdf.

21. Мельничук Д. П., Войналович І. А. Соціальне забезпечення як інструмент реалізації функцій держави щодо соціальної відповідальності. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3(89). С. 24–29. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-24-29](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-24-29).

22. Насібова О. В. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Економіка & держава*. 2019. № 8. С.

23. Насібова О. В. Фінансовий механізм соціального захисту як інструмент регулювання рівня життя населення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 48–54. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2021/9.pdf.

24. Ніколіна І.І. Державне управління системою пенсійного забезпечення в контексті сталого розвитку: закордонний досвід. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 14-16 вересн. 2021 р. Вінниця, 2021. Ч. 1. С.199-213.*

25. Ніколіна І.І. Управління соціальною сферою регіону: **монографія**. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2015. 208 с.

26. Новікова О.Ф. Соціальна безпека: організаційно-економічні проблеми і шляхи вирішення. *Донецьк : ІЕП НАН України*.

27. Осіпова Л. В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні у контексті євроінтеграції. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України : збірник наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції 17-19 вересня 2018 року. Вінниця, 2018. Ч.ІІ. С. 258–267.*

28. Осіпова Л. В., Паламарчук І. А. Аналіз державного фінансування соціального захисту пенсіонерів в умовах децентралізації. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 27. С.60–67. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/12.pdf.

29. Офіційний веб-портал Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>

30. Павлюк Т., Юрчик І. Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1396/1346>.

31. Парубець О. М., Сугоняко Д. О. Концепція розвитку системи соціального захисту населення в умовах інформатизації економіки та суспільства. *Підприємництво та інновації*. 2019. № 10. С. 129–135. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/245/238>.

32. Пасічник Ю., Сукач О. Розвиток системи соціального захисту в Україні у контексті європейського вибору. *Журнал європейської економіки*. 2022. № 4. С. 457–481.

33. Покощан М. В. Фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. *Західноукраїнський національний університет. Кваліфікаційна робота*. 2020. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40474/3/%2B%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%89%D0%B0%D0%BD_%D0%A1%D0%97%D0%BC-21.pdf

34. Роледерс В. В., Кукель Г. С. Проблеми фінансування сфери соціального захисту населення в Україні та шляхи їх подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 10. С. 49–54. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2019/11.pdf.

35. Роледерс В. В., Кукель Г. С. Проблеми фінансування сфери соціального захисту населення в Україні та шляхи їх подолання. *Тернопільський національний економічний університет*. 2019. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2019/11.pdf

36. Система соціального захисту населення у Франції URL: <http://www.pilga.in.ua/>.
37. Смирнова І., Сімакова О., Карлаш Ю. Державні соціальні стандарти та гарантії як основа ефективного розвитку соціального захисту населення в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/977/935>.
38. Смирнова І.І., Лихошва О.Ю., Рак Н.В., Горієва Л. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3(61). URL: <http://evd.luguniv.edu.ua/index.php/evd/article/view/190>
39. Соціальний захист населення в Німеччині. URL: <http://www.pilga.in.ua/>
40. Суходольська Н. П. Удосконалення системи соціального захисту населення в Україні. *Донецький національний університет імені Василя Стуса*. 2020. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/9863>
41. Сьомченко В. В., Безнос Я. С. Аналіз впливу євроінтеграції на систему соціального захисту в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 30. С. 599–604. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/91.pdf.
42. Тиха О. Сучасні тенденції впливу трансформації на формування соціального захисту населення України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2532/2451>.
43. Ткачук В. О. Соціальне забезпечення як передумова подолання бідності та соціальної ізоляції населення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3(89). С. 66–70. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-66-70](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-66-70).
44. Тур І. Ю. Теоретичні аспекти соціального захисту держави. *Економіка, фінанси, право*. 2020. № 2. С. 33–36.
45. Філіпчук В. Р. Соціальний захист населення: зміст категорії та відповідність викликам глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського*

національного університету. 2018. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/24.pdf

46. Холодніцький А.М. Сучасний стан соціального захисту в Україні. *Житомирський державний технологічний університет*. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/233.pdf>

47. Чорна М. Сутність права громадян на соціальний захист. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 151–156. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/29.pdf>

48. Чугунов І., Насібова О. Еволюція фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Вісник КНТЕУ*. 2020. № 4. С. 106–120.

49. Шевченко О. О., Хоруженко Н. І., Яртемик Т. І. Політика організації соціального захисту вразливих категорій населення та молоді в умовах територіальної громади. *Держава та регіони*. 2020. № 5. С. 111–116. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/5_2020/21.pdf.

50. Юрчик Г., Давидчук Б. Особливості соціального захисту сімей в Україні. *Україна: аспекти праці*. 2019. № 2. С. 25–34.

